

“Gece Yürüyüşü / İsrâ” yı Anlamak

“Gece yürüyüşü/İsrâ” denildiği zaman ilk akla gelen Peygamberimiz’in (sav) Mekke’de, hicretten bir yıl ya da onyediy ay önce Receb ayının yirmi yedinci gecesi yaşadığı İsrâ ve mi’râc olayıdır. Bu gecede Peygamberimiz (sav), Cenâb-ı Hakk tarafından Mescid-i Haram’dan Mescid-i Aksa’ya yürütülmüş, oradan da kendi katına yükseltilmiştir. Mi’râc olayının ifâde edildiği gibi iki aşaması vardır. Birinci aşamada Hz. Peygamber (sav) Mescidül-Haram’dan Beytü’l-Makdis’e (Kudüs) götürülür. Kur’ân’da da zikredilen bu aşama, gece yürüyüşü anlamında İsrâ adını alır. İkinci aşamayı ise Hz. Peygamber’in (sav) Beytü’l-Makdis’ten Allâh’ın yüce katına yükselişi oluşturur. Mi’râc olarak anılan bu yükselme olayı Kur’ân’da anılmaz ama çok sayıdaki hadiste ayrıntılı biçimde anlatılır.

Evet, İsrâ gece yürüyüşü demektir. Allah Rasûlü’nün (sav) yüce dergâha çağırılması sonucu yapılan bu yolculuk daha sonra bir terim hâline gelmiş ve İslâmî terminolojiye girmiştir. Sevgili Peygamberimiz’in (sav) mübârek hayatlarında çok özel bir yere sâhip olan bu yolculuk, O’na (sav) tâbî olan ümmeti için de ayrı bir önem kazanmıştır. İsrâ sâdece belli mesâfelerin (Mescid-i Haram’dan Mescid-i Aksa’ya) kat edilmesinden ibâret bir yolculuk değildir. İsrâ her bir mü’min için Yüce Rabb’inin rızâsına erme yolunda mânevî olarak kat edilen derûnî bir yolculuktur, bir hedefe götüren, kutlu amaca ulaştıran rûhî mânevî bir yoldur.

Tasavvuf terbiyesinde kul, Allâh’ın rızâsına ermek için bir yol tâkip eder. Bu yola seyr-i sülûk denir. Yukarıda ifâde etmeye çalıştığımız o derûnî yolculuğun bir başka adı. Bu yolda kul ibâdetleriyle, tâatlarıyla, tefekkürüyle, zikriyle; yüce Rabbinin emirlerine ve Hz. Peygamber’in (sav) sünnet-i seniyyesine gücü nisbetinde uymak sûretiyle yol almaya, günahlardan âzamî derecede kaçmaya, mânen arınmaya çalışır. Çünkü Sevgili Peygamberimiz (sav): “Namaz, mü’minin mi’râc’ıdır” buyurmak sûretiyle inanan ve sâlih amel işleyen bir mü’minin Allah katında nice mânevî güzelliklere ereceğini müjde etmiştir. Mânevî güzellikler sanki

onun için bir mi'râc'a ermedir. Niyet hâlistir, âkıbetin de hayır olması ümîd edilir. İşte bu yolculuk sırasında kulun gönül dünyâsını işgâl eden şey hep Rasûlullâh (sav) ve O'nun örnek hayâtı, sünnet-i seniyyesi olur. O'nun yolunu tâkip etmeyi, O'nun izini sürmeyi, O'nun hikmet pınarından kana kana içmeyi hep arar durur. O bir yolculuk hâlidir, derûnî bir yolculuk. Bu yol kulluk yoludur; kendini bilme, kendi konumunu tâyin etme, kendi üzerine düşeni yapma yolu, haddi aşmama, hadde tecâvüz etmeme yoludur. O bu yolda yalnız değildir. Bu yol peygamberlerin yoludur, Allâh'ın sâlih kullarının yoludur. Bu derûnî yolculuğunda Kur'ân-Kerîm'de:

“Ey Âdem, eşin ve sen cennette sâkin ve müsterih ol!” (Bakara, 35.) âyetiyle Hz. Âdem (as)'ı;

“Biz o (İdris)'i yüce bir mekâna yükselttik.” (Meryem, 57.) âyetiyle İdris (as)'ı;

“O (Nûh)'u tahtadan yapılmış, mihla çakılmış gemiye bindirdik.” (Kamer, 13.) âyetiyle Nûh (as)'ı;

“Biz İbrahim'e göklerin ve yerin melekûtunu gösteriyorduk.” (En'am, 75.) âyetiyle İbrâhim (as)'ı;

“Mûsâ tayin ettiğimiz vakitte gelip Rabbi onunla konuşunca Mûsâ: “Rabbim, bana kendini göster, Sana bakayım.” dedi. Allah “Sen Beni göremeyeceksin ama dağa bak, eğer o yerinde kalırsa sen de Beni görürsün” buyurdu. Rabbimiz dağa tecellî edince onu yerle bir etti ve Mûsâ da bayılıp yere düştü. Ayıldığında: “Yâ Rabbi, münezzehsin, Sana tevbe ettim ve ben inananların ilkiyim” dedi.(A'raf, 143.) âyetiyle Vâdi'l-Kur'a'da Hz. Mûsâ (as)'ı; “Allah Teâlâ buyurdu: Ey Îsâ, Ben seni eceline yetireceğim ve katıma yükselteceğim.” (Âl-i İmran (3), 55) âyetiyle Hz. Îsâ (as)'ı;

“Kulu Muhammed'i bir gece Mescid-i Haram'dan kendisine bir kısım âyetlerimizi göstermek için çevresini mübârek kıldığımız Mescid-i Aksa'ya götüreren Allâh'ın şânı ne yücedir.” (İsrâ, 1.) âyetiyle Peygamber Efendimiz'in (sav) Mescidül-Haram'dan Beytül-Makdis'e yaptığı İsrâ'yı ve, “O'na, çetin kuvvetlere sâhip güçlü Cebrâil gerekeni öğretmiş ve O, en yüksek ufka doğruluvermiştir. Sonra yaklaşmış ve inmiştir. Araları iki yay aralığı kadar, belki daha da yakın olmuştur. Allah o anda Kulu (Muhammed'e) vahyedeceğini vahyetmiştir. Muhammed'in gözünün gördüğünü gönlü yalanlamadı.” (Necm, 5-11.) âyetleriyle mi'râc'ını okumak, tefekkür etmek sûretiyle bu yolculuğuna her an yeni bir anlam katar.

Mü'min, Hira'yı düşünür, Efendimiz'in (sav) vahye mazhariyetini tefekkür eder, o anda duyduğu hissiyatı, evine dönüp Hz. Hatice annemize "Zemmilûnî/Beni örtünüz!" hitâbını anlamaya çalışır. Evet Efendimiz'e (sav) vahy meleği Cebrâil (as) bir Ramazan gecesini gelmişti. Ve o gece âlemlerin Efendisi derûnî bir yolculuk içindeydi. Kimbilir o gece nasıl bir geceydi, vahyin nûruyla aydınlanmış bir gece; kararmış kalplerin de pek yakında aydınlanacağını müjdeleyen ilâhî hitâba şâhid olmuş bir gece... Kureyş'in tepkisi, Müslümanlara yapılan işkenceler, üç yıl süren ambargo, güzîde sahâbilerin Habeşistan'a iki defa hicretleri, hüznün yılı, isrâ ve mi'râc'a götüren çile, ızdırap ve hüznün, sonra tehditler, Sevr mağarasında gizlenme, Mekke müşriklerinin ayak sesleri, Hz. Ebû Bekir (ra)'ın korkusu, Efendimiz'in (sav) "Korkma Ey Ebû Bekir, Allah bizimledir!" sözleri, sonra üçüncü günün sonunda belki de gece vakti bir gece yürüyüşüyle Medîne'ye hicret !... Bütün bunları mü'min olmanın bilinci içinde anlamaya çalışır.

Mü'minin gece yürüyüşü, Hz. Peygamber'in (sav) tüm hayâtını ilmik ilmik araştırmak, onu öğrenmek ve sünnet-i seniyyelerini hayâtında yaşamaya çalışmaktır. O'nun farzları edâdaki hassâsiyetini, nâfilelerdeki ihtimâmını belleyip eksiksiz yerine getirme gayreti içinde olmaktır. Mü'minin gece yürüyüşünde sabır vardır, teslîmiyet vardır, tevekkül vardır, rızâ vardır, tevâzû vardır, şükür vardır, zikir vardır. Gecede riyâ ve gösteriş kaygısı yoktur, samîmiyet ve ihlâs vardır.

Allah (cc) "gece"ye ve "gündüz"e yemin etmektedir. (Leyl, 1-2) Bu yeminin bir anlamı olmalı. Nedir bu anlam, Yüce Rabbimiz niçin bu iki hâle yemin etmektedir? Gecenin herşeyi örten karanlığıyla insanoğluna, insanların ayıplarını örtmede "gece" gibi ol hatırlatmasını mı yapmakta yoksa ilâhî rızâyâ ermenin gecelerin ihyâsından geçtiğini mi hatırlatmaktadır? Gündüzün ortalığı aydınlatmasıyla herşeyi açık seçik ortaya çıkaran yüce Allâh'ın ilminin herşeyi kuşattığının, O'na hiçbir şeyin gizli kalmayacağını kullarına bir ihbârını mı ifâde etmektedir? Şüphesiz hepsi ve dahası da mümkün!.. Allâh'ın (cc) emirleri, Hz. Peygamber'in (sav) sünnet-i seniyyeleri çerçevesinde bize hakîkati anlatan herşeyi anlamak mümkün. Çünkü yemin eden Yüce Allah (cc) bu, O'nun varlık âlemi içinde kullarının değer verip dikkate almasını öğütlediği bir yüce hakikat...

(Vallâhu a'lamu bi's-Sevab)

Prof. Dr. Ali Çelik (Şubat 2016)